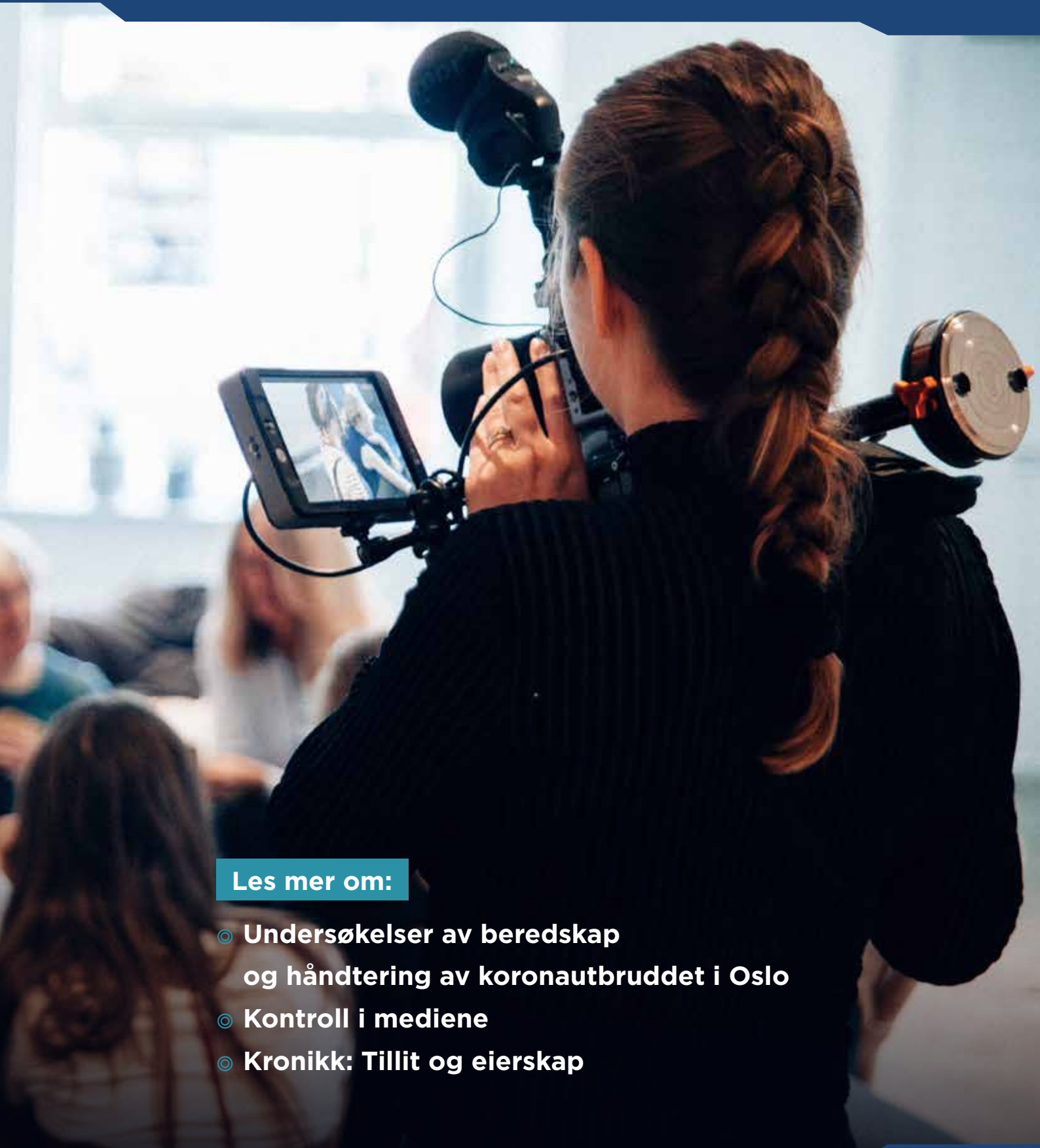

Les mer om:

- ⦿ **Undersøkelser av beredskap og håndtering av koronautbruddet i Oslo**
- ⦿ **Kontroll i mediene**
- ⦿ **Kronikk: Tillit og eierskap**

<p>2 25 år siden ...
Bjørn Bråthen</p> <p>3 På vakt for fellesskapets verdier også under koronapandemien
Styreleder Per Olav Nilsen</p> <p>4 Undersøkelser av beredskap og håndtering av koronautbruddet i Oslo
Seniorrådgiver Roar Andreas Kristensen og avdelingsdirektør Lars Normann Mikkelsen, Oslo kommune, Kommunerevisjonen</p> <p>6 Kontroll i mediene
Øystein H.S. Moen, daglig leder i Panor Public Affairs AS</p> <p>8 Kronikk: Tillit og eierskap
Seniorrådgiver Signe Pape, INT Lokaldemokrati, europapolitikk og internasjonalt arbeid, KS</p> <p>11 Prosjektledelse i forvaltningsrevisjon
Mathilde Blichfeldt Mjønes, Kybri</p> | <p>14 Revisor om Demenskartet: - Gull verdt for kommunene
Bente Wallander, kommunikasjonsrådgiver i Aldring og helse</p> <p>17 Hva skjer?
Ny revisorlov og forskrift fra 1. januar 2021</p> <p>18 KS gir råd til kommuner for å redusere risiko for nye dataangrep
Forvaltningsrevisjonsregisteret skal videreutvikles</p> <p>19 Erfaringer fra bruk av inndelingsloven og kommune- og fylkessammenslåinger</p> <p>20 Hva skaper gode kommuner for næringslivet?</p> <p>21 Gebyr for ulovlig direkte anskaffelser</p> <p>22 Corruption Perception Index - #CPI2020</p> <p>23 RSK 302 Forenklet etterlevelseskonsroll med vesentlige budsjettavvik er fastsatt
Rogaland Revisjon IKS</p> |
|--|---|

25 år siden ...

Av **Bjørn Bråthen**

nr. 2/1996 var styreleder Leif Aarebrots leder-artikkel viet til forbundets arbeid med revisjonsmetodikk. Han skriver at det er vel kjent at NKRF har utarbeidet en veiledende revisjonsmetodikk for generell revisjon og reell forvaltningsrevisjon. Arbeidet er konkretisert i to teoribøker. Metodikkens praktiske del består av syv områder med revisjonsprogram for sammenfattende kontroller. Dessuten er det også laget arbeidsskjemaer, som nå også tilbys på disketter til bruk i forskjellige tekstbehandler-systemer. NKRF ønsker å gå videre med den praktiske delen ved å edb-tilpasse revisjonsmetodikken til hensiktsmessige applikasjoner.

IT-revisjon/revisjon i IT-miljø har ikke vært omfattet av det metodikkarbeidet som forbundet har engasjert seg i den senere tid. Vårt edb-utvalg har imidlertid i inneværende periode satt seg som mål å få utviklet en metodikk også for dette området. I møte 4.1.96 ble det derfor nedsatt et eget IT-revisjonsmetodikkutvalg. Det er forutsatt at det ikke skal forventes spesiell spisskompetanse innen IT-revisjon og IT for å kunne anvende denne metodikken. De internasjonale standarder for IT-revisjonsmetodikk vil være grunnleggende i

IT-revisjonsmetodikkutvalgets arbeid, som for NKRF er et stort utviklingsarbeid og forventes slutført med en presentasjon på landsmøtet i juni 1997.

Forbundetstyret nedsatte høsten 1994 en komite for vurdering av spørsmål knyttet til forbundets virksomhet. Organisasjonskomiteen har bestått av ass. kommunerevisor Reidar Enger, som leder, spesialkonsulent Ketil Roppestad, Østfold fylkesrevisjon, fylkesrevisor Tollef Moen, Telemark fylkesrevisjon og kommunerevisor Ole Kristian Rogndokken, Gjøvik kommunerevisjon. Komiteens innstilling ble behandlet på Landsstyremøte den 25. mars 1996. Det foreslås få endringer i forhold til dagens organisering. Den største endringen oppfattes å være at også revisjonsenhetene heretter skal kunne være medlemmer av forbundet. Mindre endringer i utvalgsstrukturen og en økning i antallet landsstyremedlemmer er også foreslått. Den idealistiske holdning til forbundets drift foreslås opprettholdt. Den enkelte skal, etter komiteens mening om honorering av tillitsmenn, ha nok belønning gjennom den personlige utvikling de får anledning til ved å bli valgt til verv i forbundet. ☺

Styreleder **Per Olav Nilsen**

På vakt for fellesskapets verdier også under koronapandemien

Smitteutbruddene dukker opp som paddehatter – først et sted, så et annet sted. Vi vet ikke hvor det slår til neste gang. Dette illustreres med stadige nyhetsoppslag om plutselig smitte ulike steder i landet.

Vi lever i en uforutsigbar tid, og det beste vi kan gjøre er å ta våre forholdsregler for å begrense smitten. Hygiene og håndvask er en ting, men vi må ta ansvar også på andre områder.

Den årlige Kontrollutvalgskonferansen, som samler opp mot 800 deltagere, blir heldigital i år. Det er ingen vei utenom, dessverre. Og vi må, som alle andre, ta vår del av ansvaret. Men Kontrollutvalgskonferanse blir det, 21. og 22. april. Vi tar opp spennende tema, som koronasituasjonen i kommunene – og kontrollutvalgets rolle. Koronasituasjonen er en krisesituasjon, men det finnes også andre kriser. Er vi rigget for dem? Det er blant spørsmålene vi stiller oss. Forhåpentligvis mye nyttig stoff for kommuner og deres kontrollutvalg over hele landet.

Og det er når krisen herjer, kontrollutvalget kommer til sin rett. Det er ikke helt riktig, men det er da kontrollutvalget får størst oppmerksomhet. Og her er det viktig at kontrollutvalgene kjenner sin besøkelsestid: Det er mye som kan undersøkes – for at vi skal være bedre rigget neste gang. Det være seg naturkatastrofer, IT-sikkerhet, smitteoppblomstring, underslag og korrupsjon m.m. Utfordringene står i kø, men vi må hjelpe de som er satt til å løse dem, til nettopp å gjøre det. Det kan vi gjøre ved å ta lærdom av historien. Et viktig prinsipp i forvaltningsrevisjon er å bidra til en lærende organisasjon. Mange kontrollutvalg har tatt dette på alvor og bestilt forvaltningsrevisjoner i tråd med dette. Vi skal få høre mer om det på Kontrollutvalgskonferansen.

Vi må sannsynligvis belage oss på sterke restriksjoner helt fram til sommeren, ja, kanskje hele 2021. Jeg kan i den forbindelse love at Norges Kommunerevisorforbund skal gjøre sitt for å bidra til merverdi for kommunene – og dermed innbyggerne – i en vanskelig tid. Vi skal være ekstra på vakt for fellesskapets verdier nå.

Selv om landet – og verden – er midt oppe i en spesiell situasjon, skal samfunnshjulene holdes i gang. Det er en utfordring for mange, på grunn av ned-

stengingen. Nettopp i en sånn situasjon er den kommunale egenkontrollen viktig. I situasjoner der det kan være fristende å ta snarveier, og der fokus er på smittetall og tiltak, kan det være andre ting som glipper.

Koronasituasjonen gir oss utfordringer også på mange områder. Tiltakene for å begrense smitten får konsekvenser for barn og unge, eldre og pleie-trengende, psykisk syke og mange flere. Det er viktig at kontrollutvalgene har fokus på disse gruppene, og at det gjøres undersøkelser som gir kunnskap til beslutningstagerne i norske kommuner.

Forvaltningsrevisjoner er et veldig godt virkemiddel til å skaffe slik kunnskap. NKRFs Forvaltnings-revisjonsregister består nå av over 4000 rapporter om ulike tema. Vi ønsker å gjøre dette registeret til et enda bedre verktøy for alle som er opptatt av samfunnet rundt seg. I samarbeid med KS skal vi oppdatere og videreutvikle registeret slik at det kan integreres med nasjonal tilsynskalender, og på den måten gi nyttig informasjon til nasjonale tilsynsmyndigheter og statsforvalterne. Målet er også å kunne hente ut data fra registeret som kan gi kunnskap på aggregert nivå innen ulike tema. NKRF har gjennom KS søkt om og fått tildelt midler til å gjennomføre et slikt prosjekt. Vi er allerede i gang!

Et annet område der den kommunale egenkontrollen er viktig, er å forebygge og oppdage korrupsjon og misligheter. Transparency Internationals korrupsjonsindeks 2020 ble lansert i januar i år. Der er Norge på 7. plass, og det er i global sammenheng en god plassering, men Sverige, Finland og New Zealand kommer foran oss. Og selv om vi er høyt på lista, skjer det uregelmessigheter og misligheter også i vårt land.

En av våre viktigste oppgaver er å bidra til tillit i samfunnet. Det gjør vi med en betryggende grad av kontroll og åpenhet. I det NKRF har gått inn i sitt 76. år, er vi like bevisst på å være på vakt for fellesskapets verdier. ☉

Av seniorrådgiver **Roar Andreas Kristensen**
og avdelingsdirektør **Lars Normann Mikkelsen**,
Oslo kommune, Kommunerevisjonen

Undersøkelser av beredskap og håndtering av koronautbruddet i Oslo

Myndighetenes respons på koronapandemien er ekstraordinær, svært kraftfull og inngripende. Tiltakene har betydelige konsekvenser for innbyggere, virksomheter og organisasjoner.

For kontrollutvalget i Oslo har det vært viktig å få kunnskap om hvordan Oslo kommune har håndtert krisen og bidra til at kommunen lærer av erfaringene. Gjennom en relativt bredt anlagt undersøkelse har Kommunerevisjonen pekt på en rekke læringspunkter eller kommet med anbefalinger vedrørende barnevern, skole, sykehjem, smittevern og samferdsel.

Oslo kommune, Kommunerevisjonen har i andre halvår 2020 levert tre rapporter og et notat om Oslo kommunes beredskap og håndtering av koronautbruddet. Det er også tema for deler av et beskrivende kapittel i en fersk forvaltningsrevisjon om startlån. Håndtering og konsekvenser av koronapandemien er videre gjenstand for ytterligere undersøkelser som rapporteres i 2021.

31. januar 2020 erklærte Verdens helseorganisasjon (WHO) internasjonal folkehelsekrise. 11. mars 2020 ble sentral kriseledelse i Oslo kommune satt. Dagen etter innførte regjeringen de mest inngripende tiltakene i Norge i fredstid. Det er i skrivende stund (26. januar 2021) gått over 11 måneder fra WHO's erklæring, og myndighetene frykter nå at den engelske virusmutasjonen, oppdaget i Nordre Follo, sprer seg i Oslo. Oslo kommune er i uke 4 i 2021 underlagt de strengeste tiltakene siden nedstengingen 12. mars i fjor.

Bakgrunn

Et formål med våre koronaundersøkelser har vært å raskt skaffe frem kunnskap om hvordan kommunen har håndtert koronapandemien på viktige områder. Dette har bidra til at Oslo kommune skulle stå bedre rustet hvis koronapandemien trakk ut i tid eller i lignende situasjoner senere. Her kunne kontrollutvalget og vi som kommunens revisor, spille en viktig rolle som leverandører av undersøkelser som kan bidra til læring og forbedring.

Kontrollutvalget i Oslo ba i april 2020 Kommunerevisjonen om tanker om undersøkelser knyttet til koronautbruddet og håndteringen av den i Oslo

kommune. Kommunerevisjonen foreslo å gjøre endringer i den vedtatte porteføljen av undersøkelser slik at det ble frigjort ressurser til en relativt bred oppsummering av erfaringer. Kontrollutvalget vedtok i mai 2020 at Kommunerevisjonen med umiddelbar oppstart skulle gjennomføre undersøkelse av kommunens forarbeid/beredskap, håndtering av koronapandemien etter utbruddet og ettervirkninger og følger av koronapandemien. Undersøkelsene skulle være fleksible med hensyn til hvor mye som ble gjennomført som forvaltningsrevisjon, og hvor mye som ble beskrivende oppsummering av erfaringer og læringspunkter. De tre rapportene og notatet avgitt høsten 2020 er svaret på dette.

Omprioritering av ressurser

Kontrollutvalget åpnet samtidig for omprioritering av ressurser ved at noen tidligere vedtatte prosjekter kunne utsettes/stoppes. Disse ble opptatt igjen på et senere tidspunkt.

Kommunerevisjonen foreslo også, og fikk aksept for, at flere tidligere vedtatte undersøkelser ble tilpasset koronautbruddet på noen punkter. Det gjaldt forvaltningsrevisjonene om henholdsvis arbeidet mot mobbing og vold i skolen, kvaliteten i spesialgrupper/-skoler, bydelenes bruk av startlån og støtteverktøy for krisehåndtering. I sistnevnte ble koronautbruddet case for prosjektet. Tre av disse rapporteres i første halvår 2021.

Kommunerevisjonens rapporter om koronahåndteringen

I kontrollutvalgets bestilling av koronaundersøkelser ble særlig barnevern, skole og sykehjem nevnt som viktige områder å oppsummere erfaringer og læringspunkter fra. Undersøkelsen startet derfor med disse områdene. Videre ble smittevernberedskap og samferdsel trukket særlig fram av kontrollutvalget. Disse områdene er også undersøkt.

De tre koronarapportene fra Kommunerevisjonen i andre halvår 2020 viser alle at byrådene/byrådsavdelingene og underliggende virksomheter og aktuelle selskap har nedlagt et stort arbeid og strukket seg langt for å håndtere en svært utfordrende situasjon på best mulig måte.

Rapport 11/2020 Beredskap og håndtering av koronautbruddet – erfaringsoppsummering barnevern, skole og sykehjem

Den første undersøkelsen ble rapportert i september 2020. Rapport 11/2020 omhandler områdene barnevern, skole og sykehjem. Undersøkelsen beskriver hvordan barnevern, skoler og sykehjem har håndtert den første fasen av pandemien og trekker frem aktuelle læringspunkter basert på redegjørelsen. Læringspunktene er blant annet knyttet til oppfølging av familier, barn og unge, oppdaterte planverk, informasjonstiltak, smittevernberedskap, digital kommunikasjon og fysiske omgivelser.

Kommunerevisjonen utarbeidet også i september et notat om beredskapsplaner og kapasitet på koronatelefon, smittesporing og testing etter sommerferien. Smittetrykket økte i begynnelsen av august, noe som medførte utfordringer med kommunens kapasitet til svar på koronatelefonen, smittesporing og testing. Kapasiteten ble løpende bygget opp i august. Oslo kommune hadde fra 1. september en plan for en oppskalering av kapasitet til testing til fem prosent av befolkningen per uke.

Rapport 15/2020 Barn i sårbare livssituasjoner – barnevern og skoler

Kommunerevisjonen leverte to rapporter om koronahåndteringen i desember 2020, rapport 15 og 16. Rapport 15/2020 er en forvaltningsrevisjon av oppfølgingen av barn i sårbare livssituasjoner under koronapandemien i perioden mars–september 2020. Kommunerevisjonen gjorde undersøkelser ved barneverntjenestene i to bydeler og to barneskoler. Barneverntjenestene og skolene hadde iverksatt tiltak som kunne bidra til å sikre oppfølging av barn i sårbare livssituasjoner. Undersøkelsen tyder samtidig på at det – særlig i første del av perioden – var mangler og svakheter i oppfølgingen av barn i sårbare livssituasjoner. Dette var blant annet knyttet til samtaler med barn, risikovurdering, kartlegging av elever i sårbare livssituasjoner, gjennomføring av spesialundervisning og beredskapsplaner. Rapporten munner ut i anbefalinger tilpasset dette.

Rapport 16/2020 Beredskap og håndtering av koronautbruddet – erfaringsoppsummering smittevernberedskap og samferdsel

Rapport 16/2020 er en beskrivende undersøkelse av beredskap og håndtering av koronautbruddet

innenfor smittevern og samferdsel. Rapporten beskriver noen vesentlige elementer i håndteringen av smittevernberedskap og kollektivtransport og trekker frem noen aktuelle læringspunkter. Læringspunktene er blant annet knyttet til overordnet planverk, smittevernberedskap, verktøy for smittesporing og utveksling av erfaringer mellom relevante aktører.

Som et rent formidlingstiltak har Kommune-revisjonen også utarbeidet rapport 17/2020 med oppsummering av de tre rapportene og notatet som følge av kontrollutvalgets bestilling i mai.

I desember ble også forvaltningsrevisjonen om bruk av startlån levert i form av rapport 13/2020 *Startlån og tilskudd til egen bolig*. Rapportens beskrivende del tyder på noen mindre endringer i antallet søknader og vedtak sammenlignet med foregående år, og at saksbehandlere klarte å omstille seg til hjemmekontor. Ifølge flere bydeler førte koronatilakene til mindre fysisk kontakt med søkere. Boligkontorene ga i stedet veiledning per telefon og e-post.

Metode

De beskrivende erfaringsoppsummeringene er i all hovedsak basert på en analyse av dokumenter. Det foreligger et omfattende datamateriale i Oslo kommunes beredskapsportal som vi tok utgangspunkt i. Kommunerevisjonen har blant annet gjennomgått relevante virksomheters beredskapsplaner, situasjonsrapporter, møtereferater, prosedyrer, eventuelle interne evalueringer og undersøkelser. Vi tilstrebet å samle inn data og analysere disse uten at det belastet de leddene i kommunen som står sentralt i arbeidet med å håndtere pandemien. Vi gjennomførte derfor i liten grad intervjuer i de beskrivende undersøkelsene.

I forvaltningsrevisjonen var metodebruken bredere og datagrunnlaget mer omfattende. Her ble det gjennomført analyse av dokumenter og statistikk og gjennomført intervjuer og spørreundersøkelser. For både de beskrivende og vurderende undersøkelsene informerte vi gjennom brev i forkant, vi avholdt møter med virksomhetene der det var aktuelt og relevante byråder/byrådsavdelinger, virksomheter og selskaper har hatt mulighet til å kommentere utkast til relevante rapporter.

Roar A. Kristensen har en mastergrad i statsvitenskap og har arbeidet med forvaltningsrevisjon siden 2008. Han er seniorrådgiver i Avdeling for forvaltningsrevisjon i Kommune-revisjonen i Oslo kommune, hvor han har arbeidet siden 2014.

Lars Normann Mikkelsen er magister i sosiologi og har jobbet med forvaltningsrevisjon i Oslo kommune siden 1996, de siste årene som avdelingsdirektør og oppdragsansvarlig.

Av **Øystein H.S. Moen**, daglig leder i
Panor Public Affairs AS

Foto: Bård Ek

Kontroll i mediene

Når det stormer i Kommune-Norge, er ofte kontrollutvalgene og kommunerevisorene i fokus. Enten fordi de har bidratt til å avdekke alvorlige forhold, eller ved at de ikke har gjort det.

Uansett må både kontrollutvalget og kommune-revisor alltid være forberedt på oppmerksomhet. Mediene og opinionen har de siste årene blitt mer bevisst på hvordan kommunene forvalter våre felles verdier. Det skulle bare mangle. Vi snakker om store penger.

Spørsmålet er om du skal være på hæla, stikke hodet i sanden eller gjøre det både publikum og myndighetene forventer – praktisere åpenhet og opplyse opinionen. I Kontrollutvalgsboken utgitt av KMD er det avsatt et helt kapittel på synliggjøring av kontrollutvalgenes arbeid. Kapittelet innledes med «Åpenhet er i seg selv et mål for den offentlige forvaltningen. Synliggjøring av kontrollutvalgets arbeid vil være viktig for å skape tillit til at kommunen er underlagt en betryggende, folkevalgt kontroll.»

Det anbefales også at enn utarbeider en informasjonsstrategi, som fastslår hvilken praksis kontrollutvalget skal følge i sin kommunikasjon med omverdenen. Både kontrollutvalgene og revisorene må forholde seg til mer åpenhet, da er det klokt å sette dette i system, slik at innbyggerne og mediene oppfatter forutsigbarhet og konsistens.

Mediene er en mulighet

Det å være i mediens søkelys er ikke nødvendigvis noe negativt. Tvert imot. Mediene gir en mulighet til å kommunisere med innbyggerne. De fleste kontrollutvalg og revisorer gjør sikkert en strålende god jobb, men det forventes også at innbyggerne skal vite om det. Det vil være en rekke store og små saker som kan utløse interesse for kontrollutvalgenes arbeid. Vi kommer nok ikke til å bli kvitt kommunale «skandaler» med det første.

Spørsmålet er da om kontrollmyndigheten skal vente med å tre frem i offentligheten når det smeller, eller være en del av den offentlige debatt i forkant? Mange innbyggere er ikke klar over den funksjonen du har. Da kan det være lurt å formidle dette før de vanskelige sakene dukker opp. Det er også nyttig å fortelle innbyggerne om den preventive rollen

k kontrollutvalgene og kommunerevisor har. Det vil gi innbyggerne større innsikt og forståelse for deres oppgave og mandat.

Av erfaring er det mange som kvier seg for å stikke nesen frem i offentligheten. Mange er redd for å bli bedømt av andre og for å si eller gjøre feil, men øvelse gjør mester. Det å kontinuerlig være aktiv i den offentlige debatten og ikke kun når det smeller er forebyggende og skaper troverdighet. Det er i forkant en har mulighet til å berede grunnen for de vanskelige debattene. Det er da det er mulig å nå frem med gode resonnement og nyanser. Når pressen lukter blod, og de skriker på kontrollutvalget som den utøvende bøddel, blir det ofte lite rom for nyanser og refleksjon.

Hvis kontrollutvalget ikke er konsistent risikerer en at meninger og uttalelser blir oppfattet som en del av det politiske spillet.

Folkets kontrollør

Folk – og ikke minst media – er interessert i kommunens forvaltning av fellesskapets ressurser. Det gjør at alt som knytter seg til kontrollarbeid, tilsyn og regulering er av interesse for den lokale offentlige debatt. Det være seg regelverk for å forhindre korrupsjon, økt kontroll med kommunens pengebruk, retningslinjer for kommunale og interkommunale selskaper, etikk knyttet til habilitet, prosedyrer for offentlige innkjøp og mye mer.

Når det blir gjort endringer i lover og forskrifter eller det blir gjort vedtak om endringer i regelverk i kommunen er jo det en glitrende anledning til å

Spørsmålet er da om kontrollmyndigheten skal vente med å tre frem i offentligheten når det smeller, eller være en del av den offentlige debatt i forkant?

formidle til lokalavisa hva dette betyr i praksis for arbeidet til kommunerevisjonen og kontrollutvalget.

Et annet eksempel kan jo være når en forvaltningsrevisjon er gjennomført og en har funnet at alt er i sin skjønneste orden. Dette er heldigvis tilfellet mesteparten av tiden, men dette er det jo sjelden at noen hører noe om. Dette kan jo i grunnen være en veldig god nyhet og særlig i lokalaviser hvor nyhetsterskelen er lav. Slike oppslag fører til innskudd på din offentlige troverdighetskonto.

Kontrollutvalgene bør derimot være forsiktig med å benytte kontrollutvalget som en arena for opposisjonspolitik. Opposisjonen har ledervervet i kontrollutvalget. Det er antakelig en god ordning, men rollen bør ikke misbrukes politisk. Med misbruk mener jeg at kontrollutvalget reagerer på vedtak eller disposisjoner som en er uenige i på et politisk grunnlag.

Dersom det skal bygges nytt kulturhus i kommunen er det ikke kontrollutvalgets oppgave å stoppe det. Oppgaven er å sørge for at anskaffelsen og byggingen blir gjort på en mest mulig korrekt og rasjonell måte med utgangspunkt i regelverket og det vedtaket som er fattet. Dersom en bruker kontrollutvalget til å trenere, og dermed forhindre flertallets og vilje, vil dette fort slå negativt tilbake på kontrollutvalget. Da risikerer en at kontrollutvalget mister tillit og autoritet, noe du er helt avhengig av.

Troverdighet er avgjørende

For å bygge troverdighet bør kontrollmyndighetene opptre forutsigbart og konsistent over tid. Det du sier i dag må henge sammen med det du sa for ett år siden, og hva du har tenkt å si om ett år. Det kan kanskje virke litt irriterende på enkelte, men når du kan si at dette var en problematikk vi hadde oppe for ett år siden, så virker det, og det øker troverdigheten.

Hvis kontrollutvalget ikke er konsistent risikerer en at meninger og uttalelser blir oppfattet som en del av det politiske spillet. Et kontrollutvalg med lav tillit og som benytter posisjonen til å slå politisk

mynt på en bestemt situasjon er ikke demokratiet tjent med. Hvem som sitter i posisjon og hvem som sitter i opposisjon endrer seg stadig i et demokrati. Når rollene byttes, er en i det lange løp tjent med å være forutsigbar og konsistent. Husk at du skal kunne møte deg selv i døren, både på vei ut og inn, og du bør da helst like det du ser.

Med gjennomtenkte holdninger og en god kommunikasjonsstrategi kan kontrollutvalgene unngå at utvalgets håndtering av sakene også blir en skandale. Det kan være fristende å minimere kontrollutvalgets innflytelse på kort sikt, men også posisjonen har alt å vinne på å opptre ryddig og konsistent i forhold til den rollen kontrollutvalget skal ha.

Strategi

Både kontrollvalg og revisor bør ha en kommunikasjonsstrategi. Det kan være til stor hjelp for utvalgets håndtering av både den interne og den eksterne kommunikasjonen. I en slik strategi er det naturlig at en avklarer hvem som uttaler seg om hva, og i hvilke saker utvalget bør være proaktive og i hvilke saker en skal være mer varsomme. Å utarbeide en kommunikasjonsstrategi er også nyttig som prosess. Det gjør at en får diskutert sin egen rolle og forankret strategien i fellesskap.

Som jeg innledet med, vil det helt sikkert komme flere større og mindre skandaler i kommunene i årene som kommer. Med gjennomtenkte holdninger og en god kommunikasjonsstrategi kan en unngå at håndtering av sakene også blir en skandale.

Øystein H. S. Moen er eier og daglig leder i kommunikasjonsbyrået Panor Public Affairs AS. Han er utdannet innen markedsføring og har bred erfaring som rådgiver med vekt på strategisk kommunikasjon, samfunnskommunikasjon og mediekommunikasjon. Han har vært konsulent for flere kommuner og vært foredragsholder for NKRF. Han har skrevet læreboken i kommunikasjon "Hvis gjennomslag er viktigst". Han treffes på om@panor.no.

Av seniorrådgiver **Signe Pape**, INT
Lokaldemokrati, europapolitikk og
internasjonalt arbeid, KS

Foto: KS

Tillit og eierskap

Vi er så heldige å bo i et land hvor det er høy tillit mellom innbyggere og ulike politiske institusjoner både på nasjonalt og lokalt nivå.

Tillit handler også om å kunne stole på at offentlige midler brukes best mulig i foretak og kommunalt og fylkeskommunalt eide selskap. Folkevalgt styring av foretak og selskap på oppdrag av fellesskapet krever derfor kunnskap og oppmerksomhet.

Innbyggernes tillit til at det offentlige skjønner sine oppgaver til fellesskapets beste er viktig. Vi må kunne stole på at det ikke sløses med midlene og at makt ikke misbrukes. At den politiske styringsrollen blir mer på avstand og indirekte i en eierrolle, krever en gjennomtenkt håndtering av politikerrollen og samarbeidet med selskapet for å bevare et godt omdømme eller en offentlig «tillitskonto» videre.

KS hefte «Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll»

KS ønsker å bidra til kunnskap om viktige hensyn og hva som bør på plass for å få til en god eierstyring av selskaper og foretak om praktisering av roller og oppfølging når styringsformen endres. Hftet er først og fremst rettet mot folkevalgte, men også til styremedlemmene i foretak og selskaper. Eierstyring er også tema i KS Folkevalgtprogram.

Hftet¹ med de 21 anbefalingene er nå revidert og oppdatert ut fra endringer i kommuneloven av 2018. En viktig endring er at loven nå setter krav til at kommunestyret og fylkestinget minst én gang i valgperioden vedtar en eierskapsmelding som opplyser om prinsipper for eierstyring, gir en oversikt over selskaper og eierinteresser og hva som er formålet med disse.

Undersøkelser² har vist at det er et betydelig informasjonsunderskudd til politikerne om de kommunalt eide selskapene i mange kommuner. Mange folkevalgte mener at kommunestyrene ikke får tilstrekkelig informasjon om selskapene, og at de fleste folkevalgte ikke er godt nok informert om dem. Krav om eierskapsmelding vil sannsynligvis være et viktig grep for å bedre dette.

KS anbefaler at det kan være hensiktsmessig å ta eierskapsmeldingene opp til vurdering oftere enn det loven stiller krav om. Uansett, bør kommunestyret eller fylkestinget få en rapport om selskapene hvert år om økonomi, spesielle saker, osv. Eierskapsmeldingen kan også inneholde andre elementer enn de loven stiller krav om; som prinsipper knyttet til selskapenes samfunnsansvar, miljø, likestilling, etikk mv.

Innsikt og kontroll på vegne av fellesskapet

Kommunestyret og fylkestinget har det øverste ansvaret for å kontrollere kommunens og fylkeskommunens virksomhet. Det er viktig å sørge for at kontrollutvalget sikres rammebetingelser til å utøve sin funksjon på en god måte. Vi anbefaler derfor at kommunen eller fylkeskommunen innenfor rammen av kommunelovens bestemmelser fastsetter regler og etablerer rutiner for kontrollen med selskapene, hvilke dokumenter som uoppfordret skal sendes kontrollutvalget og hvem som har plikt til å sørge for dette.

Kontrollen og retten til innsyn gjelder nå også overfor virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen/fylkeskommunen. Eierskapskontroll er definert som revisjon, og må legges til

1 Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll: www.ks.no/globalassets/fagomrader/for-deg-som-folkevalgt/AnbefalingerEierskap2020.PDF

2 Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap, Hild Marte Bjørnsen, Jan Erling Klausen, Marte Winsvold, NIBR-rapport 2015:1.

ØVRIGE KRONIKØRER:

Foto: TI Norge

Tor Dølvik, spesialrådgiver i Transparency International Norge og medlem av Kommunesektorens etikuttvalg

Foto: Kommunal Rapport

Ragnhild Sved, debattredaktør i Kommunal Rapport

Foto: Riksrevisjonen
Ilja Hendel

Riksrevisor Per-Kristian Foss

kommunens revisor. Hensikten med endringen er å styrke kvaliteten på revisjonen og fjerne kontrollutvalgssekretariatets tidligere dobbeltrolle ved både å utføre eierskapskontrollen og vurdere (for kontrollutvalget) om kontrollen var utført tilfredsstillende.

Selskapets omdømme og kommunens tillitskonto

Kommuner og fylkeskommuner er avhengig av allmennhetens tillit når det gjelder både forvaltning og styring. Det er derfor viktig at både eier og selskapene selv setter etikk og korrupsjonsforebygging på dagsordenen for å forebygge skadelige hendelser som bidrar til tap av omdømme.

Åpenhet om hvilke roller lokalpolitikere har er også viktig for å unngå mistanke om rolleblanding. Vi anbefaler derfor at kommuner og fylkeskommuner etablerer rutiner for vurdering og håndtering av

habilitet, også ved valg av styremedlemmer, og at styrene i selskapene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale eller fylkeskommunale foretak og selskaper bør også registreres i KS styrevervregister³.

De 21 anbefalingene om eierstyring, selskapsledelse og kontroll er som det står «anbefalinger». Det er opp til kommunene og fylkeskommunene å organisere virksomheten sin slik de finner det hensiktsmessig innenfor lovverkets rammer.

Tilbakemelding fra våre medlemmer er at heftet brukes i utforming av egne eierskapsmeldinger. Og det er vi godt fornøyd med.

³ KS Styrevervregisteret: www.styrevervregisteret.no

Veileder og mal for kontrollutvalgets uttalelse til kommunens årsregnskap og årsberetning – NKRFs høringssvar

NKRF mener FKTs definisjon av formålet med kontrollutvalgets uttalelse verken har forankring i kommuneloven eller lovforarbeidene. Det legges også opp til at kontrollutvalget tiltar seg en oppgave som et politisk organ neppe kan klare ut fra ressurser, kompetanse og de gjeldende tidsfrister.

NKRF har gitt høringsuttalelse til FKTs forslag til veileder og mal for kontrollutvalgets uttalelse til kommunens årsregnskap og årsberetning.

NKRF er positiv til at det utarbeides en veileder og mal for kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet og årsberetningen. En slik mal kan være til stor nytte for kontrollutvalget i deres arbeid med årsregnskap og årsberetning.

FKT har definert formålet med kontrollutvalgets uttalelse slik:

FKT definerer formålet med uttalelsen til å være at kommunestyret skal motta informasjon om at det er gjennomført uavhengig kontroll med at kravene til årsregnskap, årsberetning, økonomisk internkontroll og økonomiforvaltning samt KØB, er ivarettatt i tråd med lov, forskrift og egne bestemmelser, jf. kommuneloven §§ 14-1, 14-2 og 14-7.

Dette er et godt formål, men NKRF ser ikke at dette har forankring i kommuneloven eller lovfor-

arbeider. Slik formålet er definert, legges det opp til et betydelig arbeid. Det legges også opp til at kontrollutvalget tiltar seg en oppgave som et politisk organ neppe kan klare ut fra ressurser, kompetanse og de gjeldende tidsfrister.

NKRF synes det er en relativt omfattende og detaljert veiledning og mal som foreslås. De ser ut til å legge en list for uttalelsene til årsregnskap og årsberetning som er mer omfattende og annerledes enn dagens uttalelser. For å få en bedre forankring og diskusjon rundt behov og mål med uttalelsen til kontrollutvalget antar vi det kunne vært lagt opp til en prosess med mer tid, og heller lagt opp til en mal for 2021.

Les hele høringssvaret på nkrf.no/nkrf-mener

LÆR DEG ALT OM KOMMUNEREGNSKAPET

- få en basis for å kunne forstå og legge fram et kommuneregnskap

Studiene er relevante for ledere, medarbeidere og revisorer både i kommuner, fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, interkommunale politiske råd og oppgavefellesskap.

NKKskolen GRUNNLEGGENDE KOMMUNEREGNSKAP:

Studiet er faglig relevant for deg som vil ha en grunnleggende innføring i kommuneregnskapet.

3 digitale samlinger av 2 dager høsten 2021.
Studiepoeng: 7,5

NKKskolen VIDEREGÅENDE KOMMUNEREGNSKAP:

Studiet er faglig relevant for de som vil ha en dypere innsikt i kommuneregnskapet.

3 digitale samlinger av 2 dager høsten 2021.
Studiepoeng: 15

NKKskolen MVA:

Kurset skal gi grunnleggende kompetanse knyttet til behandling og rapportering av merverdiavgift på salg og innkjøp av varer og tjenester foretatt av fylkeskommuner, kommuner og selskap eid av disse.

2 samlinger av 2 dager høsten 2021.
Studiepoeng: 7,5

NKKskolen er høgskolestudier i samarbeid med Høgskolen i Innlandet

Av **Mathilde Blichfeldt Mjones**, Kybri

Prosjektledelse i forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjoner i kommunerevisjon ser ulike ut. De gjennomføres av et ulikt antall medarbeidere, enkelte ganger består prosjektgruppen bare av en person, som da både skal være sin egen kollega og prosjektleder.

Uansett om forvaltningsrevisjonen skal gjennomføres av en eller flere personer i samarbeid, organiseres revisjonen som et prosjekt – en midlertidig organisasjon, som er satt ned for å løse en bestemt oppgave, med et forventet resultat: En prosjektrapport, som skal overleveres til bestilleren – kontrollutvalget. Ikke alle forvaltningsrevisjoner ender i en rapport – det kan oppstå endrede behov underveis, eller det avdekkes svært lav risiko innledningsvis. Revisjonen vil likevel ha kjennetegnet til et prosjekt, til det ev. avbrytes.

Prosjekt som arbeidsform

«Når vi skal gjennomføre en oppgave som er viktig for oss, tar vi ofte i bruk prosjektarbeid. Vi avgrenser oppgaven og bruker en *midlertidig organisasjon* til å gjøre jobben. Når oppgaven er løst, er det ikke behov for prosjektorganisasjonen lenger. Medarbeiderne går da til nye oppgaver». (Esnault, 2005).

Om vi skal bruke Jessens definisjoner på prosjekter, vil en forvaltningsrevisjon være et forholdsmessig «lite» prosjekt. Det består av «en eller få medarbeidere, det er avgrenset over en relativt kort tidsperiode, det følger en fast «form», med gitte krav og fastsatte rammer, men har samtidig en fleksibilitet på innretning» (Jessen, 2008).

I standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001, står det at «Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak. Hensikten med forvaltningsrevisjon er å bidra til et godt beslutningsgrunnlag for de folkevalgte styring og kontroll, og å bidra til læring» Det er altså et vedtak fattet av kommunestyret eller fylkestinget som ligger til grunn, og gjennom dette vedtaket gis det forhåpentligvis en

tydelig retning – som er til stor hjelp både når prosjektet skal planlegges og gjennomføres.

Før selve prosjektarbeidet kan settes i gang, må man bruke tiden lurt for å sikre seg at man har inngått en fornuftig «kontrakt» med bestilleren. I denne fasen kan det være lurt å stille seg selv noen spørsmål – og ved behov involvere flere for å få gode svar:

- *Er oppgaven godt nok definert og avgrenset?*
- *Er rammene for prosjektet tydelige nok?*
- *Vet du hvilke ressurser du kan planlegge med – interne og eksterne?*
- *Er målet med prosjektet sjekket godt nok ut med prosjekteier(e)?*

Jo tidligere man klarer å få oversikt over eventuell risiko knyttet til de ulike fasene av prosjektgjennomføringen, dess bedre forutsetninger har man for å klare å håndtere disse godt. Standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001 gir gode punkter til hjelp med denne risikovurderingen:

Bestilling og problemstillinger

4. Revisor skal gjennomføre oppdraget i forvaltningsrevisjon i samsvar med kontrollutvalgets vedtak. Revisor skal forsikre seg om at kontrollutvalget og revisor har lik forståelse av oppdraget, og at rammene er tilstrekkelig klarlagt.
5. Revisor skal vurdere om kontrollutvalgets vedtak lar seg gjennomføre. Dersom revisor finner det påkrevd, må revisor avklare oppdraget med kontrollutvalget, eventuelt vurdere å si fra seg oppdraget.
6. Revisor skal sikre at det utarbeides problemstillinger som er tilstrekkelig konkretisert og avgrenset til å kunne besvares. Problemstillingene skal være egnet til å besvare kontrollutvalgets bestilling.

Revisor konkretiserer bestillingen for hver enkelt forvaltningsrevisjon i en skriftlig prosjektplan, som både skal redegjøre for problemstilling(er), revisjonskriterier eller grunnlaget for disse, og metodebruk. På kurset *Prosjektledelse i forvaltningsrevisjon* som NKRF har arrangert høsten 2020/våren 2021, ba jeg kursdeltagerne diskutere følgende spørsmål:

- Hvem må involveres i utarbeidelsen av prosjektplanen, for at den skal bli et godt styringsverktøy, og hvorfor?
- Hvem bør involveres i utarbeidelse av prosjektplanen, og hvorfor?
- Hvem kan også bli involvert i utarbeidelse av prosjektplanen, og hvilke konsekvenser kan det få om de blir involvert?

Mange av tilbakemeldingene fra kursdeltagere går på at man kan involvere flere i arbeidet med en prosjektplan enn det som ofte er tilfellet. Kanskje har regnskapsrevisjonen sektorkunnskap og erfaringer som er verdifulle å lytte til? Kanskje har andre kommune-revisjoner, andre steder i landet levert rapporter med lignende tematikk?

Prosjektplanen er et viktig styringsverktøy, men vil ofte være utformet på et så overordnet plan at det vil være behov for å konkretisere og operasjonalisere i andre, mer egnede planer. I forrige utgave av RSK 001 var det framhevet at prosjektplanen burde inneholde tids- og ressursbruk, inkl. bruk av ekstern bistand og milepæler. Dette er ikke med i den nye, men det betyr ikke at dette ikke fortsatt er fornuftige ting å gjøre – noe som bl.a. framgår av kommentarutgaven til RSK 001. Tilbakemeldinger og diskusjoner fra avholdte kurs med dyktige kommunerevisorer viser at det er rom for forbedring og økt bevissthet rundt både bruk av milepælsplaner og mer detaljerte aktivitetsplaner – så disse blir aktive styringsverktøy, og en hjelp for prosjektleder og -deltagere i daglig arbeid.

Møtedesign og fasilitering i en forvaltningsrevisjon

Fasilitering kommer av ordet *facil* som betyr lett; å gjøre enkelt. Som møteleder vil jeg tro du har lyst til å lage et opplegg som er enkelt for deltagerne både å forstå og delta på. Dette betyr ikke at det skal være enkelt for deg som møteleder. Det er sjelden man angrep på å legge mer tid inn i forberedelse, design og regi, om man har et bestemt mål man ønsker å oppnå.

For å oppnå et godt sluttresultat av et møte – er det altså nødvendig med en klar oppfatning av *hva* som er ønskelig å oppnå. Det er mye fokus på *hva* et møte skal handle om, men ikke like mye fokus på *hvordan* man skal gjennomføre møter, *hvordan* oppnå målet/sluttresultatet – hvordan komme seg fra A til B. Videre bør det også tas hensyn til *hvem* som deltar i møtene, og hvilken kompetanse de har. Er det sikkert at det er prosjektlederen som er best egnet til å lede møtet, eller

¹ Se NKRFs rapportssøk på www.forvaltningsrevisjon.no

kan det være andre som har bedre tid og evne til å forberede, designe og lede, eller *fasilitere*?

Et møte bør være godt planlagt, ha klar regi og bli ledet av en trygg møteleder/fasilitator som lytter, stiller spørsmål og sørger for god framdrift. Dette vil engasjere, involvere, motivere, og ikke minst gi resultater deltakerne føler et eierskap til. En god møteleder vil ha verktøy og handlingsrom til å kunne skape en balanse mellom *hva*, *hvordan* og *hvem*. Innhold, prosess og relasjon/kompetanse. Den som har ansvaret for et møte, bør altså både ha et klart definert mål, og samtidig vite *hvordan* man kan legge til rette for å oppnå dette. Da vil man se om et klassisk møte er riktig middel for å nå målet. Er det ren informasjon som skal gis, og det uansett er lite rom for at møtedeltagerne faktisk deltar og bidrar med sine refleksjoner eller innspill, kan det være tilstrekkelig med en e-post eller annet.

På spørsmål om hvilke møter i en forvaltningsrevisjon som «kan fasiliteres», svarte deltagerne på kurset bl.a. dette:

- Intervjuer (fokusgruppeintervjuer og andre)
- Verifiseringsmøte
- Underveismøte med revidert enhet
- Oppstartsmøte
- Ved prosjektplanlegging
- Designteam-møter
- Metodeutvikling

En fin huskeregel når man skal planlegge gode møter, enten de skal fasiliteres eller ikke, er at alle møter bør være inndelt i tre faser: Åpne-, under-søkelse- og lukkefasen.

I åpningsfasen presenteres mål for møtet (innhold), hvem som deltar og hvorfor disse er med (kompetanse/relasjoner), og hvordan møtet skal gjennomføres (prosess).

I undersøkelsesfasen jobbes det konsentrert med innholdet, og her er det muligheter for å organisere arbeidet på ulike måter. Kan det være aktuelt å be deltagerne snakke sammen to og to underveis, eller notere ned noen stikkord for seg selv – før det deles i plenum? Ved å ta regien, og legge inn enkelte «over-raskelsesmomenter», sørger du for at deltagerne har økt tilstedeværelse og ønsker å bidra inn gjennom hele møtet.

Når du er kommet til lukkefasen, skal møtet avsluttes på en god måte – og også dette er det fint å ha noen tanker om i forkant. Som en enkel huskeregel bør du sette av litt tid til dette, avhengig av hvor mange løse tråder det er åpnet opp for underveis. Kanskje kan du også klare å lukke noen av trådene underveis, slik at det ikke er nødvendig å bruke så mye tid til dette på slutten? Rekker du ikke lukke på en god måte, bør dere

som et minimum avklare og tydeliggjøre «hvem som skal gjøre hva når» før dere går fra hverandre.

Ønsker dere å bli bedre på å gjennomføre møter? Lag dere en oversikt over hvilke møtepunkter dere har, og hvordan disse gjennomføres i dag. Er det rom for å forandre noe av dagens praksis, eller er det ev. noe av det dere gjør i dag som dere bør forsterke og gjøre mer av? Dette er et fint tema for diskusjon mellom kollegaer – og en fin anledning til å ta et skritt til siden og observere egen praksis.

Hvordan jobbe sammen i en forvaltningsrevisjon

«Det vi ønsker, er gode prosjekter som skaper gode endringer. Prosjekter som er nødvendige og interessante, og som vi kan påvirke og mestre» (Jessen, 2008).

For å kunne jobbe godt sammen i et prosjekt – i en forvaltningsrevisjon, bør vi vite litt om våre kollegaers preferanser.

- *Hvordan samarbeider du best med andre?*
- *På hvilken måte foretrekker du å løse oppgaver?*
- *Hva vil du at andre skal vite om dine preferanser?*

På siste modul av kurset for NKRF, ble det snakket mye om forventningsavklaring – og viktigheten av å bruke dette aktivt som styringsverktøy i gjennomføringen av forvaltningsrevisjoner. Det sies at «på deg selv, kjenner du ingen andre», og med dette som utgangspunkt bør vi tillate oss å være litt nysgjerrig, både på oss selv – men ikke minst på kollegaene våre. I en hektisk hverdag der vi skal løse bestemte oppgaver for å nå frister, kan det være fristende å bare løpe videre. Men, kanskje er det fint å sette av litt tid underveis til å se om vi om er på riktig spor, eller om ting kan gjøres annerledes/betere.

Forventningsavklaring

Når folk skal jobbe sammen i et møte eller en prosess, eksisterer det trolig like mange forventninger i rommet som det er deltagere til stede. Bruk derfor noen minutter innledningsvis til å dele og avklare forventninger og komme på samme frekvens.

(DFØ, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, om å lede prosesser og møter)

Det er mange ulike situasjoner i løpet av en forvaltningsrevisjon der det kan være aktuelt med en forventningsavklaring, og det kan være nyttig både i interne møter/prosesser og i eksterne møter.

Deltagere på kurs i regi av NKRF framhevet at det er behov for forventningsavklaring både i dialogen med kontrollutvalget og ved ulike interne møtepunkter – og at det også kan være lurt med en forventningsavklaring innledningsvis i møter med revidert enhet. Dersom dere ønsker å øke bevisstheten på bruken av forventningsavklaring i egen revisjonsenhet, kan dere f. eks. diskutere følgende spørsmål:

Forventningsavklaring i prosjektarbeid

- Hvorfor trenger vi det?
- Hva ønsker vi å oppnå med en forventningsavklaring?
- Hvor ofte bør/må vi ha det?
- I hvilke situasjoner blir det ekstra viktig?
- Hvordan kan/bør en forventningsavklaring arte seg?

Med Jessens ord vil jeg avslutte denne korte artikkelen med å ønske dere lykke til, både med å planlegge, gjennomføre og evaluere viktige forvaltningsrevisjoner:

«Det vi ønsker, er gode prosjekter som skaper gode endringer. Prosjekter som er nødvendige og interessante, og som vi kan påvirke og mestre» (Jessen, 2008).

Mathilde Blichfeldt Mjones har sin bakgrunn fra offentlig forvaltning gjennom 9 år som ansatt i Riksrevisjonen. Hun ble sertifisert fasilitator i 2013, og har benyttet praksisen i og utenfor Riksrevisjonen etter dette. Hun etablerte våren 2015 Kybri, og har etter dette arbeidet som fasilitator/prosessleder, samt undervist i fasilitering. Hun er assosiert partner i SoCentral, og medarrangør av inkluderingsdagene. Mathilde fasiliterte i 2019 en todagers workshop for læring og påvirkning for NKRF og har holdt flere digitale kurs i løpet av 2020.

Kilder:

Forventningsavklaring – <https://arbeidsgiver.difi.no/ressurser-og-verktoy/lede-prosesser-og-moter/varme-opp/forventningsavklaring>. DFØ (2018)

Michel Esnault: Prosjektoppstart. Du har ikke tid til å ha det travelt. Gyldendal Norsk Forlag AS (2005)

RSK 001: Standard for Forvaltningsrevisjon – https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/RSK_RevisjonsStandard_Kommune/RSK_001_Standard_for_forvaltningsrevisjon_200812.pdf. NKRF (2020)

Svein Arne Jessen: Prosjektledelse trinn for trinn. En håndbok i ledelse av små og mellomstore prosjekter. Universitetsforlaget (2008)

Veileder i Forvaltningsrevisjon – <https://www.nkrf.no/publikasjoner-veileder-i-forvaltningsrevisjon>. NKRF (2016)

Foto: Martin Lundsvoll

Av **Bente Wallander**,
kommunikasjonsrådgiver i Aldring og helse

Revisor om Demenskartet: – Gull verdt for kommunene

– Demenskartet¹ er gull verdt or ildsjeler som arbeider med å utvikle et godt tjenestetilbud i kommunene. Å ha noe konkret å forholde seg til når det gjelder omfang, har noe med vesentligheten å gjøre i en slik samfunnssammenheng.

At vi endelig har fått prevalenstall basert på egne helseundersøkelser er svært viktig, sier Kristin Fragell Lillevold, senior forvaltningsrevisor i Romerike revisjon IKS.

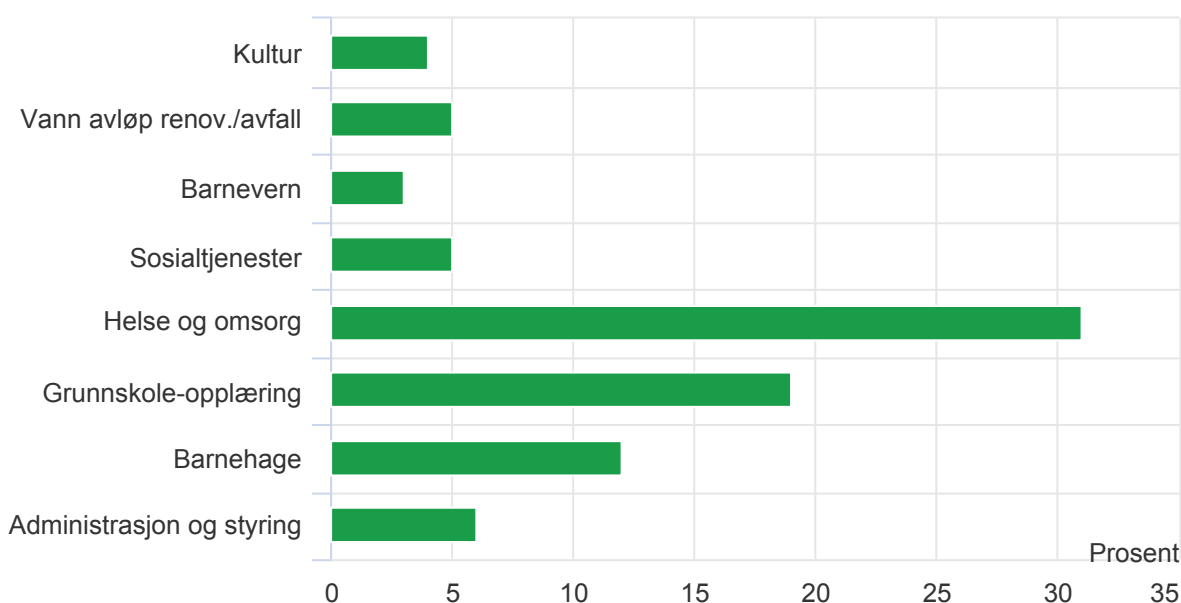
– Som forvaltningsrevisor, hvilken nytte vil du ha av Demenskartet?

– Jeg vil dra nytte av denne informasjonen på flere måter. Utgangspunktet for forvaltningsrevisjon er at de kommunale kontrollutvalgene innleder sitt arbeid med å lage en plan for forvaltningsrevisjon som skal følge dem i hele kommune-styreperioden (4 år), svarer Kristin Fragell Lillevold.

Kristin Fragell
Lillevold, senior
forvaltnings-
revisor i
Romerike
revisjon IKS.
Foto: RRI

Figur 1. Brutto driftsutgifter til kommunale tjenesteområder i prosent av totale brutto driftsutgifter. 2019

Kilde: KOSTRA - KOMMUNE-STAT-RAPPORTERING, Statistisk sentralbyrå.

¹ <https://demenskartet.no/>

– Utgangspunktet for en slik plan skal være en risiko og vesentlighetsvurdering i den enkelte kommune. Det innebærer en type kartlegging og vurdering rundt spørsmål som: «Hvor er risikoen størst for at det har skjedd avvik i vår kommune?» «Hvor kan det skje avvik?» Og, i forhold til vesentlighet: «Hvilke sektorer og områder utgjør den største samfunnskostnaden for vår kommune, som det er viktig at vi undersøker nærmere.»

– Det er dét forvaltningsrevisjon handler om: Å undersøke om kommunen leverer de tjenestene de skal, understreker hun.

Vesentlig informasjon

Forvaltningsrevisoren har også tidligere vært opptatt av demensforekomst.

– Da jeg på slutten av 90-tallet arbeidet som demenskonsulent i fagavdelingen til Nasjonalforeningen for folkehelsen, var det viktig å kunne vise kommunene tall som sa noe om omfanget av demenssykdom i befolkningen. Men tallene jeg fikk fra Aldring og helse den gang var basert på undersøkelser gjort i andre land.

Noe senere jobbet Lillevold hos Fylkesmannen (nå Statsforvalteren) i Oslo og Akershus.

– Der var jeg blant annet kommunenes kontaktperson på området nasjonale demensplaner. Det er derfor jeg vet at Demenskartet er gull verdt for kommunene.

Mørketallene i helse- og omsorg

Helse og omsorg er den sektoren som krever de største ressursene av norske kommuner, se figur 1 på side 14.

– Det er derfor ekstra viktig å ha en god plan for tjenestene, og at de dimensjoneres riktig, slik at de møter befolkningens behov, fortsetter Kristin Fragell Lillevold.

– Som en del av dette med risiko- og vesentlighetsvurderingen bør kommunene skaffe seg god oversikt over utfordringsbildet. Hvor mange personer dreier det seg om her og nå, men også i tida framover. Når en kommune vet at det «blant våre innbyggere finnes om lag 350 personer med demens» vil de lettere kunne spørre seg: «Hvor mange av disse har allerede en institusjonsplass?», og «Hvor mange har hjemmetjenesten kontakt med i dag?» Da vil man også med større sikkerhet vite hvor store mørketallene er.

Bør kjenne til Demenskartet

Kommunene vil, avhengig av befolkningsutviklingen lokalt, oppleve at ulike behov «topper» seg på ulike tidspunkt. Dette må man ta hensyn til når tjenestene skal planlegges.

– I en forvaltningsrevisjon utarbeider vi det som kalles revisjonskriterier, eller, sagt på en annen måte,

det man kan måle kommunen opp mot. Ofte handler det om lovverk og forskrifter og andre nasjonale føringer og standarder på området, men også kommunalt planverk. «Hva har vi selv bestemt at vi skal utvikle i vår kommune?», forteller Kristin.

– Ut fra en slik gjennomgang utleder vi noen konkrete kriterier for hva vi mener kommunen bør ha på plass på det aktuelle området. I en slik sammenheng er det også nyttig for oss å vite hvor stor del av befolkningen som omfattes av det aktuelle tjenestområdet, blant annet for å kunne undersøke dekningsgraden på ulike tjenester.

– Jeg tenker Demenskartet er noe man etter hvert bør forvente at kommunene har kjennskap til. At det kommer i et såpass enkelt format og er så lett tilgjengelig tror jeg er en stor fordel, og noe som vil føre til at kommunene faktisk tar det i bruk, sier hun.

Få revisjoner på demensområdet

Før intervjuet sjekket Kristin Fragell opp en egen nettside for rapporter innen forvaltningsrevisjon, forvaltningsrevisjon.no. Nettsiden er et samarbeid mellom Norges Kommunerevisorforbund og Riksrevisjonen.

– Ved å søke på demens og tjenestetilbud ser jeg at det per i dag er veldig få rene forvaltningsrevisjoner på dette området. Personer med demens nevnes som oftest i sammenheng med at man har undersøkt hjemmetjenester til eldre, forteller hun.

– Hvis utviklingen blir som forventet i årene som kommer, er det gode grunner til at det skal bli flere revisjoner på tjenestetilbudet til personer med demens og deres pårørende. Vi har etter hvert god kunnskap om hvilke samfunnskostnader som er knyttet til området. Blant annet fordi det er en lidelse som ikke går over og som folk skal leve med i ulike faser av et sykdomsløp. Det er derfor viktig at kommunene har en type forløpsplanlegging, med tiltak på alle trinn i den såkalte «demenstrappa». Fra å nå personene det gjelder så tidlig som mulig, tilby utredning og andre kommunale tiltak som for eksempel dagaktivitetstilbud, og faste kontaktpersoner under hele forløpet, fram mot en eventuell sykehjemsinleggelse.

Viktig virkemiddel

Kommunenes tjenestetilbud vris mot at folk skal få stadig flere tjenester i eget hjem. Det tydeliggjør hvor viktig det er å vite hvor mange personer det kan bli snakk om, og at kommunene har virkemidler for å komme i kontakt med dem det gjelder.

– Prevalenstallet vil gi kommunen en god pekepinn. Ved hjelp av dette kan det ganske enkelt settes opp et regnestykke over «Hvem er det vi i dag har kontakt med og hvor mange er det vi hittil ikke har nådd fram til?». Slik blir det enklere å vurdere hvilke virkemidler man bør ta i bruk for å komme i kontakt med

- Hvis utviklingen blir som forventet i årene som kommer, er det gode grunner til at det skal bli flere revisjoner på tjenestetilbudet til personer med demens og deres pårørende.

personer man ennå ikke kjenner til. Det kan for eksempel innebære å gi generell informasjon til alle kommunens innbyggere om det å leve med demens, for å senke terskelen for å ta kontakt med tjenesteapparatet, sier Lillevold.

- Vi har visst veldig lenge at tallene vil fordoble seg, og at den såkalte eldrebølgen snart vil komme. Men det er noe med å ha de konkrete tallene. Selv om det ofte vil være en liten feilmargin, spesielt i små kommuner, så gir Demenskartet oss en veldig tydelig pekepinn. Tallene tydeliggjør på en konkret måte at dette må vi ta på alvor.

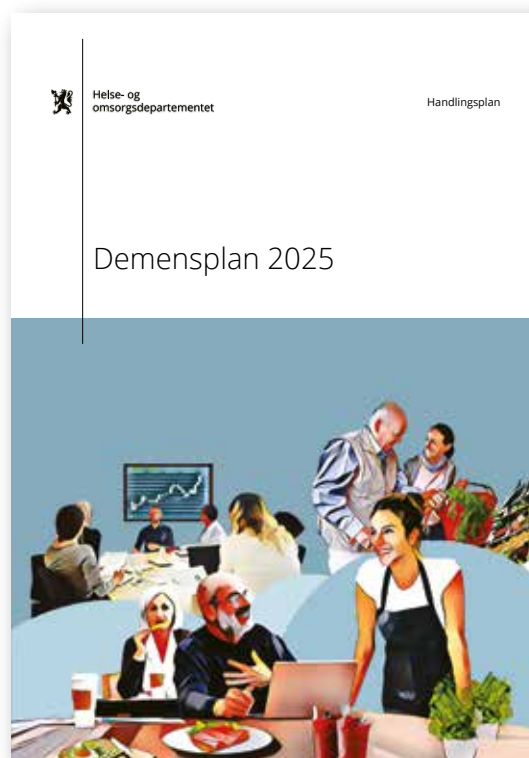
Brikkene faller på plass

Det er opp til kontrollutvalgene i kommunene å bestemme i hvilke sektorer de ønsker å sette i gang en forvaltningsrevisjon.

- Men jeg tror at demensområdet vil bli satt mer og mer på agendaen i årene som kommer. Demenskartet var den siste brikken vi trengte å få på plass. Vi har allerede god oversikt over hva dette koster for kommunehelsetjenesten, og vi har tydelig nasjonale faglige retningslinjer fra Helsedirektoratet («Demensretningslinjene») for hva kommunene bør og skal ha etablert. Sammen med prevalenstillene utgjør dette et godt grunnlag for å kunne vurdere statusen i en kommune på området.

- Vi har alltid en bestillingsdialog med kommunene i forbindelse med vurdering av risiko og vesentlighet. Da er det fint for oss å kjenne til Demenskartet, for å kunne bistå med og å få ting presisert og konkretisert. Jeg har allerede sendt Demenskart-lenken til alle kollegene mine og til et annet revisjonsselskap vi samarbeider med, og vil gjøre mitt for å bidra til at temaet blir satt enda mer på dagsordenen rundt om i kommunene. For oss som utgjør en del av

kommunenes egenkontroll vil prevalenstillene bli noe av det vi forventer at kommunen har oversikt over og som dermed utgjør en del av vurderingsgrunnlaget i en forvaltningsrevisjon, avslutter Kristin Fragell Lillevold. ☺

+ Se også regjeringens Demensplan 2025 regjeringen.no/contentassets/b3ab825ce67f4d73bd24010e1fc05260/demensplan-2025.pdf

Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse (Aldring og helse)

- er en nasjonal kompetansetjeneste for aldersrelaterte sykdommer og tilstander
- utdanner helse- og omsorgspersonell og arrangerer relevante kurs og konferanser
- har 115 ansatte over hele landet som bidrar til å spre forskningsbasert kunnskap, praktiske verktøy og gode løsninger for eldre, pårørende og helse- og omsorgspersonell i hele Norge

- arbeider spesielt med fagområdene eldre og demens, psykisk helse, utviklingshemning samt funksjonsevne
- utgjør et nasjonalt forskningsmiljø som bidrar til god kvalitet og utvikling i helse- og omsorgstjenester for eldre
- har nasjonal bibliotekstjeneste og eget forlag.

For mer informasjon se: aldringoghelse.no

Ny revisorlov og forskrift fra 1. januar 2021

Etter den nye forskriften vil praksis fra kommunal revisjon og Riksrevisjonen godkjennes på lik linje med praksis fra et privat revisjonsforetak.

En av endringene i den nye revisorloven er at alle godkjente revisorer får tittelen «statsautorisert revisor», også de som har godkjenning som «registret revisor» ved årsskiftet. Det er fortsatt bare revisorer som står oppført i Finanstilsynets virksomhetsregister med revisorregisternummer som har rett til å være ansvarlig for oppdrag om lovfestet revisjon eller avgi revisor-bekreftelser.

Det innføres en ordning der godkjenningen som statsautorisert revisor kan deponeres, og senere aktiveres på bakgrunn av den tidligere godkjenningen. Søkere som skal godkjennes etter ny lov må ha mastergrad i regnskap og revisjon. Det er overgangsregler for de som har påbegynt utdanning eller er i praksis etter kravene i gjeldende lov.

Minstekravet til etterutdanning øker fra 105 til 120 timer de siste tre år. Revisorer som er identifisert med revisorregisternummer må oppfylle det nye etterutdanningskravet første gang per 31. desember 2021. Finanstilsynets kontroll av dette vil skje på samme måte som tidligere, det vil si på stedlig tilsyn eller som et dokumentbasert tilsyn.

Etter ny lov kan en revisor som frivillig sier fra seg godkjenningen som statsautorisert revisor senere få ny

godkjenning på grunnlag av den tidligere godkjenningen («deponering»). Tittelen «statsautorisert revisor» kan ikke benyttes etter at deponering har skjedd.

Den nye forskriften gir regler om praksis fra kommunal revisjon og Riksrevisjonen, praktisk prøve og tredjelandsrevisorer.

Revisorloven § 3-3 krever minst tre års variert praktisk opplæring i revisjon av årsregnskap eller tilsvarende for å bli godkjent som statsautorisert revisor. Etter den nye forskriften § 1-2 første ledd vil praksis fra kommunal revisjon og Riksrevisjonen godkjennes på lik linje med praksis fra et privat revisjonsforetak. Dette er i tråd med innstillingen fra Stortingets finanskomite ved lovbehandlingen. For å oppfylle kravene som følger av revisjonsdirektivet, må den praktiske opplæringen være opparbeidet under veiledning av en statsautorisert revisor.

Personer med bachelorgrad i regnskap og revisjon og som er i praksis ved årsskiftet for å bli registrert revisor, vil ikke lenger kunne oppnå tittelen registrert revisor. Dette gjelder også for studentene som nå studerer til en bachelorgrad. Etter forskriften § 1-5 vil disse kunne få godkjenning som statsautorisert revisor dersom de søker innen utløpet av 2025. ☺

► Aktuelle kurs nå:

Faglig oppdatering og nettverksbygging!

► RSK 301 – Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen		eKurs
► Revisjon av inntekter i kommunal sektor		eKurs
► Kommunalt planverk Nyhet!	3. mars	Digitalt
► Arena for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2021	8. – 11. mars	Digitalt
► Observasjon som metode i forvaltningsrevisjon Nyhet!	23. mars	Digitalt
► Utvalg av respondenter til surveyer Nyhet!	7. april	Digitalt
► Oppsett og utforming av spørreskjema Nyhet!	7. april	Digitalt
► Statistisk analyse av data Nyhet!	13. og 15. april	Digitalt
► NKRFs Kontrollutvalgskonferanse 2021	21. – 22. april	Digitalt
► A.2.43 Kvantitative metoder i forvaltningsrevisjon	26., 27. april og 3. mai	Digitalt
► Gjennomføring av individuelle intervju Nyhet!	20. mai	Digitalt
► Gjennomføring av gruppeintervjuer Nyhet!	20. mai	Digitalt
► NKRFs fagkonferanse 2021	15. – 16. juni	Fornebu
► Samling for kontrollutvalgssekretariater 2021	15. – 16. september	Bergen

www.nkrf.no

For nærmere informasjon: Se NKRFs nettsider, eller kontakt Norges Kommunerevisorforbund, Postboks 1417 Vika, 0115 Oslo, Telefon 23 23 97 00, post@nkrf.no

KS gir råd til kommuner for å redusere risiko for nye dataangrep

Det er grunn til å tro at flere kommuner vil kunne bli rammet av dataangrep i tiden som kommer.

For å redusere risikoen setter KS i gang en rekke tiltak, og tar initiativ overfor staten for å gjøre sikkerhetsarbeidet mer forutsigbart. I brev til kommuner og fylkeskommuner gir KS en rekke råd og anbefalinger. Bakgrunnen er dataangrepet mot Østre Toten 9. januar 2021 og trusselbildet i det digital rom.

KS vil blant annet ta initiativ for å tilrettelegge for at kommuner og fylkeskommuner kan gjennomføre ukentlig sikkerhetsskanning for å redusere sårbarheten for dataangrep. I tillegg er det ifølge KS viktig å få på plass tiltak slik at når en hendelse først skjer blir konsekvensene lavest mulig.

Etter et dataangrep vil kostnadene for å få kommunen tilbake i normal drift kunne beløpe seg til betydelige beløp – selv for kommuner av medianstørrelse vil det kunne beløpe seg til 10-talls millioner kroner. Sensitive data på avveie vil kunne innebære en nasjonal risiko og brudd på personvernet og rettsikkerheten til den enkelte borger. Dette vil også kunne føre til erstatningskrav mot kommunen.

For å kartlegge sårbarheten, særlig i små og mellomstore kommuner planlegger KS å sette i gang en FOU om digital sikkerhet og beredskap. Det er behov for mer kunnskap om ulike driftsmodeller og miljøer og deres evne til å håndtere sikkerhetsarbeid.

KS vil også ta initiativ overfor staten for å få en tettere samhandlingsarena mellom nasjonale aktører slik at veiledning og rådgivning innen informasjons-

sikkerhet, digital beredskap og personvern samlet blir mer koordinert, samordnet og dermed gjennomførbart for kommunal sektor. Mens staten har sektoransvar, har de fleste kommuner og fylkeskommuner samordnet ansvarspunkt for ivaretagelse av informasjonssikkerhet på tvers av fagområder.

KS vil i samarbeid med medlemmene og samstyrsstrukturen for digitalisering i kommunal sektor, ta initiativ for å bidra til sterkere standardisering av programvare og komponenter. Det vil gjøre at kommuner med mindre ressurser lettere kan ta disse i bruk på en trygg og sikker måte.

Og i forlengelse av dette utvikles det en «referansearkitektur for informasjonssikkerhet, digital beredskap og personvern for kommunal sektor (RSB)» som vil bidra til å sikre og trygge digitale tjenester i kommunal sektor.

KS har opprettet "SNIP" - strategisk nettverk for informasjonssikkerhets- og personvernansvarlige, herunder digital beredskap i kommunal sektor. Her vil samtlige kommuner bli inkludert. Nettverket vil være direkte tilknyttet fagråd for informasjonssikkerhet og personvern, og skal bidra til å gjøre kommunene mer robust med hensyn til sikkerhetsutfordringene de står overfor. 🟡

Kilde: KS

Forvaltningsrevisjonsregisteret skal videreutvikles

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har gitt tilsagn om tilskudd til prosjektet *Oppdatering og videreutvikling av Forvaltningsrevisjonsregisteret*.

NKRF har sammen med KS søkt og fått tilsagn om prosjektskjønnsmidler fra KMD til prosjektet om oppdatering og videreutvikling av Forvaltningsrevisjonsregisteret. Prosjektet har som mål å legge til rette for at nasjonal tilsynskalender kan hente ut

informasjon fra registeret samt styrke registeret som et verktøy i den kommunale egenkontrollen.

Forvaltningsrevisjonsregisteret er et samarbeid mellom KS, NKRF og KMD, og holdes i dag oppdatert av NKRF med tilskudd til KS fra KMD over statsbudsjettet.

Prosjektet om å videreutvikle Forvaltningsrevisjonsregisteret vil skje i et samarbeid mellom NKRF og KS. NKRF vil ha prosjektlederansvaret og stå for den daglige ledelsen av prosjektet, mens KS er tilskuddsmottaker og samarbeidspartner inn mot prosjektet.

Erfaringer fra bruk av inndelingsloven og kommune- og fylkessammenslåinger

En ny rapport viser hvilke erfaringer de sammenslåtte kommunene har gjort seg i prosessen, og gir seks råd til kommuner som vurderer å slå seg sammen.

Rapporten, som er utarbeidet av Agenda Kaupang på oppdrag av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, viser at det varierer hvordan sammenslåingsarbeidet er gjennomført og organisert i de ulike kommunene.

Mange av kommunene har samarbeidet godt på administrativt nivå, men har hatt utfordringer med å harmonisere tjenestene på grunn av store forskjeller i kostnadsnivå, kvalitet og lønn. Halvparten sier at de ikke kom i mål med dette arbeidet før sammenslåingen trådte i kraft fordi tiden ikke strakk til, eller fordi det var store kulturforskjeller mellom partene.

Mange steder ble det inngått intensjonsavtale ved starten av samarbeidet, som har fungert som styr-ende for prosessen. Samtidig sier en del kommuner og fylkeskommuner at det har vært utfordrende å balansere og skille mellom drift av de gamle kommunene og den nye kommunen i den siste perioden før sammenslåingen, etter at kommune-styrene og fylkestingene i de nye enhetene var valgt.

Mange steder ble det også vedtatt store investeringer rett før sammenslåingen som ikke var inkludert i økonomiplanen da vedtak om sammen-slåing ble fattet, og som ikke ville blitt vedtatt

dersom kommunen ikke skulle slå seg sammen. Dette har påført mange nye kommuner og fylkeskommuner utfordringer.

Rapporten gir følgende seks råd til kommuner og fylkeskommuner som skal gjennomføre sammenslåingsprosesser i fremtiden:

1. Sett dere klare mål
2. Praktiser raushet og likeverd
3. Etabler en robust prosjektorganisasjon
4. Prioriter partssamarbeidet
5. Sørg for god forankring og involvering
6. Ta det viktigste først

Les hele rapporten på regjeringen.no/no/dokumenter/ny-side/id2830408/

Utviklingsprosjektet skal legge til rette for at nasjonal tilsyns-kalender kan hente ut relevant informasjon fra Forvaltningsrevisjonsregisteret. Det skal utvikles et grensesnitt som kan brukes til utveksling av data mellom tilsyns-kalenderen og Forvaltningsrevisjonsregisteret.

Utviklingsprosjektet skal derfor på egnet måte samarbeide med prosjektet om nasjonal tilsyns-kalender, ha dialog med, samt

innhente råd fra Statsforvalterens fellestjenester om hvordan et slikt grensesnitt kan utvikles.

Det er også ønskelig å kunne ta ut statistikk, rapporter og analyse fra Forvaltningsrevisjonsregisteret for å kunne se helheten i det kommunale og fylkeskommunale risikobildet. Det er et mål å kunne bidra til en bedre samhandling mellom kommunesektoren og staten i utøvelse av statlig tilsyn, herunder bedre samordning av

det statlige tilsynet og den kommunale egenkontrollen.

Prosjektet skal slutføres innen 15. november 2021.

Forvaltningsrevisjonsregisteret er tilgjengelig på nkrf.no/forvaltningsrevisjonsregisteret

Hva skaper gode kommuner for næringslivet?

Hva er de viktigste barrierene for å ta en rolle som god vertskapskommune? Det er blant spørsmålene en rapport fra KS og NHO forsøker å besvare.

Oppdraget er utført av Samfunnsøkonomisk analyse AS og Vista Analyse AS i fellesskap. Rapporten løfter fram hvordan kommuner, som over tid har hatt en positiv næringsutvikling, har arbeidet for å realisere en god næringsutvikling i egen kommune.

Følgende problemstillinger blir analysert i rapporten:

- Hva kjennetegner en god vertskapskommune for næringslivet?
- Hva er de viktigste barrierene for å ta en rolle som god vertskapskommune?
- Hvilke tiltak bør settes i verk for å styrke kommunal sektor som aktiv næringsutvikler?
- Hva kreves fra næringslivets side for å fungere som en god samarbeidspartner?

Det er gjennomført en omfattende kartlegging av næringsutviklingsarbeid i 17 case-kommuner. Kommunene er valgt ut basert på statistiske indikatorer, hvor næringsutviklingen har vært gunstigere enn hva befolkningsutviklingen tilsier.

Kommunenes utgangspunkt for næringsutvikling varierer mye, både knyttet til kommunenes geografiske utgangspunkt, stedegne fortrinn og hvilke næringsmessige tyngdepunkter de har. Ulike utgangspunkter for næringsutvikling bidrar til at kommuner arbeider ulikt. Prosjektet har tatt hensyn til denne variasjonen. Samtidig er det mange fellestrekk som preger alle kommuner med positiv næringsutvikling.

For de aller fleste kommunene observerer man at veksten i sysselsetting primært har kommet innenfor næringer hvor kommunene har historiske eller geografiske styrker.

De viktigste tiltak som styrker kommunene som aktiv næringsutvikler er følgende:

- Kommuner må kombinere langsiktighet med hurtig respons dersom de skal påvirke næringsutviklingen. Virksomhetenes arealbehov kan komme «plutselig» og raskere enn normal kommunal arealplanlegging tilsier. For å sikre utviklingsmuligheter for slike virksomheter vil derfor kommunene være tjent med å ha ferdig regulerte arealreserver for rett virksomhet på rett sted. Regulering av areal i forkant av at

behovene øker er naturligvis en meget krevende øvelse, men for de som klarer det vil det styrke næringsutviklingen. En kritisk faktor er at næringslivet melder sine behov i god tid eller fortløpende informerer om markedssituasjonen.

- Samarbeid, koordinering og arbeidsdeling mellom kommunens politiske og administrative ledelse gir resultater.
- Tverrsektorielt samarbeid innad i kommuneadministrasjoner er krevende, men nødvendig. Flere av informantene har pekt på utfordringer knyttet til koordinering mellom ulike sektorområder i kommunen. Det handler om å involvere alle sektorinteresser i næringsplanarbeidet, men ikke minst å arbeide for å opprettholde en kommunikasjon mellom etatene slik at det er forståelse for de rammebetingelser ulike virksomheter trenger.
- Kommuner med suksess spiller på lag med naboene. Økonomi og næringsutvikling kan ikke sammenlignes med en idrettskonkurranse. Det er normalt alltid bra at det går godt for en nabo-kommune, rett og slett fordi det øker attraktivitetene til hele regionen, og dermed hver enkelt kommune på lang sikt. Viktigst ser dette ut til å være for kommuner som har en tydelig funksjonell arbeidsdeling med sine naboer.
- Jevnlig dialog med næringslivet er avgjørende for å forstå behov og endringer i behov. Kommunene i denne undersøkelsen hadde tilrettelagt ulike modeller for slik kommunikasjon, som regel designet for den stedegne situasjon.

Tillit mellom administrasjon, ordfører og bedriftene trekkes fram i rapporten som viktig for å få til god næringsutvikling i kommunene. Tidkrevende arealplanlegging skaper imidlertid utfordringer for tilliten mellom næringsliv og kommune.

Rapporten peker på at bedrifters kjennskap til plan- og bygningsloven kan bidra til en bedre forventningsavklaring med tanke på fremdrift i utbyggingsprosjekter. Samtidig som det er viktig at bedriftene bidrar til å dele kunnskap om hvordan markedsmekanismer og kommunenes planarbeid påvirker bedriftenes strategier. 🕒

Gebyr for ulovlig direkte anskaffelser

Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) har ilagt gebyr på 364 000 og 283 000 kroner til hhv. Røst og Sauda kommune for ulovlig direkte anskaffelser.

Røst kommune inngikk 30. august 2017 en samarbeidsavtale på IKT-drift og digitalisering med Bodø kommune, uten forutgående kunngjøring av en konkurranse. KOFA (sak 2019/382) fant at det forelå en gjensidig bebyrdende avtale og dermed en anskaffelse som skal kunngjøres etter forskrift om offentlige anskaffelser.

KOFA kom til at unntaksbestemmelsen i anskaffelsesforskriften § 3-3 ikke kom til anvendelse. Fordi samarbeidsvilkåret ikke var oppfylt. I tillegg uttalte nemnda at samarbeidet heller ikke var i overensstemmelse med likebehandlingsprinsippet. Nemnda fant videre at avtalen heller ikke var myndighetsoverføring slik klager anførte.

Unnlatelsen av å kunngjøre anskaffelsen, utgjorde dermed en ulovlig direkte anskaffelse. Røst ble ilagt et gebyr på ti prosent av det beløpet som var, og ville bli betalt for ytelsen, avrundet til 364 000 kroner.

Denne saken viser at offentlige oppdragsgivere bør vurdere nøye om unntaksbestemmelsen faktisk kommer til anvendelse i den konkrete anskaffelsen da det er oppdragsgiver som må godtgjøre at unntaksbestemmelsen gjelder.

Sauda kommune gjennomførte i 2017 en åpen anbudskonkurranse for inngåelse av en rammeavtale om levering av entreprenørtjenester. Klager anførte at avropet «Parkeringsplass med el-bil ladestasjon» ved «Metodisten» utgjorde en ulovlig direkte anskaffelse.

Bakgrunnen for vedtaket var en konkurranse gjennomført av Sauda kommune i 2016, for inngåelse av parallelle rammeavtaler om kjøp av entreprenørtjenester. Rammeavtalen hadde en kunngjort verdi

på mellom 500 000 og 10 000 000 kroner, med en årlig verdi på ca. 0,5-5 millioner kroner.

Allerede før 9. januar 2018 hadde kommunen gjort avrop som oversteg rammeavtales øvre estimat på 10 millioner kroner. I perioden 9. januar 2018 til 31. desember 2019, gjorde kommunen avrop på rammeavtalen på totalt 24 051 911 kroner.

KOFA (sak 2020/1) kom til at rammeavtalen var vesentlig endret. Differansen mellom kunngjort verdi og det beløp som det faktisk var kjøpt tjenester for, var betydelig. Det var etter KOFAs syn en formildende omstendighet at anskaffelsen i utgangspunktet hadde vært konkurranseutsatt, og at avropene var innenfor rammeavtalens tidsmessige og saklige virkeområde. Rammeavtalens omfang var imidlertid overskredet, slik at det ikke var tvil om at tjenesten skulle ha vært kunngjort.

Ettersom klagen konkret gjaldt ett avrop, begrenset KOFA imidlertid gebyrgrunnlaget til å utgjøre verdien av dette avropet. Sauda ble ilagt et gebyr på ti prosent av avropets verdi, avrundet til 283 000 kroner.

Ulovlige direkte anskaffelser er i strid med regelverkets krav til kunngjøring, som er begrunnet ut fra hensynet til likebehandling og konkurranse. Det er viktig at offentlige oppdragsgivere har et bevisst forhold til hvilket handlingsrom oppdragsgiver har med hensyn til å gjøre avrop på en rammeavtale.

Denne saken er et eksempel på at den offentlige oppdragsgiveren ikke har hatt kontroll på innkjøpene knyttet til en allerede inngått rammeavtale, og viser hvor viktig det er å følge opp innkjøpene som blir foretatt i kommunen etter at en rammeavtale er inngått. ©

Les Kommunerevisoren - hold deg oppdatert!

Kommunerevisoren er tidsskriftet til NKRF med variert fagstoff om kontroll og revisjon i kommunal sektor. Bladet kommer med seks utgaver i året og har et opplag på nærmere 1 600 eksemplarer (ISSN 0800-644X).

Målgruppe: Revisorer, kontrollutvalgssekretærer, kontrollutvalgspolitikere, ordførere, kommunedirektører, kommuneøkonomer og alle med interesse for fagområdet.

Pris: Kr 425 pr. år. | **Spesialpris for resten av 2021:** Kr 200
For bestilling: post@nkrf.no

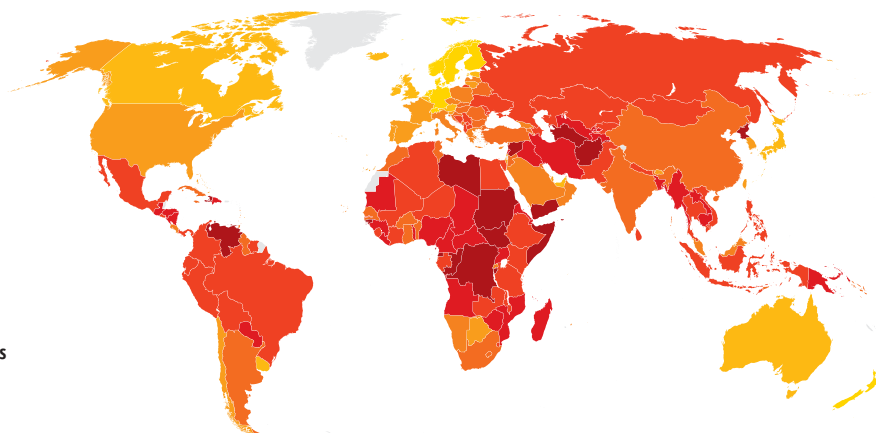
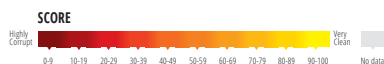
Corruption Perception Index – #CPI2020

Korrupsjonsindeksen til Transparency International (TI) rangerer 180 land etter nivået på opplevd korrupsjon i offentlig sektor, basert på en rekke uavhengige datakilder om hvert land. Norge beholder 7. plassen, men har kun Island bak seg i Norden.

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2020

The perceived levels of public sector corruption in 180 countries/territories around the world.

#cpi2020

www.transparency.org/cpi

This work from Transparency International (2020) is licensed under CC BY-ND 4.0 © ① ②

På bakgrunn av de ulike datakildene regnes det ut en poengsum for hvert land der 0 poeng er dårligst, og 100 poeng er best (minst korrupsjon). Her er noen resultater fra undersøkelsen i regi av TI:

- Danmark og New Zealand er på toppen av indeksen med 88 poeng, fulgt av Finland, Singapore og Sverige. Norge er på 7. plass for tredje år på rad, med 84 poeng.
- Helt nederst på indeksen er Sør-Sudan og Somalia med 12 poeng, fulgt av Syria, Yemen og Venezuela.
- Mer enn to tredjedeler av alle landene har en poengsum som er lavere enn 50, med et gjennomsnitt på 43 poeng.
- De fleste land som er med i undersøkelsen har ikke blitt bedre på korrupsjonsbekjempelse det siste tiåret. Mer enn halvparten har stagnert.

Koronapandemien har vært og er en prøvelse for demokratiet og rettsstaten. Mangel på åpenhet og fare for favorisering av enkeltinteresser over fellesskapet, er utfordringer under håndteringen av pandemien i mange land. Og korrupsjonsrisikoen forsterkes i krisesituasjoner. Under pandemien har korrupsjon vært en fare ved flere sider av krisehåndteringen – fra bestikkelser i bytte med negative

koronatester, til behandling og helsetjenester, til vaksinekappløpet og offentlige anskaffelser av medisinsk utstyr og kriseberedskap.

Også i år ser TI nærmere på landene i toppsjiktet av korrupsjonsindeksen i serien «Trouble at the top». I denne sammenheng er det verdt å minne om at indeksen har sine begrensninger som mål på landenes korrupsjonstilstand. CPI måler oppfatningene av korrupsjon i offentlig sektor, blant annet manifestert gjennom bestikkelse, underslag av offentlige midler, effektiv rettsforfølgelse av korrupsjonssaker, adekvat regelverk og åpenhet. Undersøkelsen inkluderer ikke mål på skatteunndragelse, hvitvasking, finansielt hemmelighold eller ulovlige pengestrømmer. Hvitvaskingsskandalene knyttet til Danske Bank og Fishrot Files viser at også de nordiske landene som ligger på toppen av indeksen har et forbedringspotensial, blant annet i finanssektoren. 🕒

Lenke til alt om #CPI2020
transparency.org/en/cpi/2020

RSK 302 Forenklet etterlevelsesk kontroll med vesentlige budsjettavvik er fastsatt

Styret i NKRF har fastsatt en ny RevisjonsStandard Kommuner – RSK 302 Forenklet etterlevelsesk kontroll med vesentlige budsjettavvik. Den er utarbeidet i et samarbeid mellom NKRF og Revisorforeningen.

Formålet med forenklet etterlevelsesk kontroll med vesentlige budsjettavvik, som er ny oppgave etter kommuneloven, er innenfor en begrenset ressursramme, å bidra til tillit til årsberetningen gir dekkende opplysninger om budsjettavvik og dermed styrke årsberetningen som verktøy for kommunestyrets styring og budsjettoppfølging. Kontrollen dekker både drifts- og investeringsbudsjett.

Standarden krever at revisor planlegger og gjennomfører oppdraget for å oppnå moderat sikkerhet for hvorvidt det i årsberetningen er gitt dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik. I dette ligger om årsberetningen gir dekkende opplysninger om vesentlige beløpsmessige avvik fra årsbudsjettets talldel og om vesentlige avvik fra kommunestyrets eller fylkestingets premisser for bruken av bevilgningene.

Budsjettkontroll etter kommuneloven § 24-5 skal utføres i samsvar med RSK 302 Forenklet etterlevelsesk kontroll av vesentlige budsjettavvik. RSK 302 supplerer, men erstatter ikke, ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon. RSK 302 utdyper hvordan ISAE 3000 skal anvendes ved et oppdrag som skal gi moderat sikkerhet og som går ut på å gi en uttalelse i revisors beretning om det er avdekket forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik.

I vedlegg til standarden er tatt inn mal for uttalelse fra ledelsen, samt eksempel på uttalelse i revisjonsberetningen.

RSK 302 trer i kraft fra regnskapsåret 2021 og senere, men tidligere implementering er anbefalt.

Les RSK 302 på
nkrf.no/rsk-302-forenklet-etterlevelsesk-kontroll-med-vesentlige-budsjettavvik

ROGALAND REVISJON IKS

Deanne Kristin Kvammen (50) begynte 4. januar 2021 som oppdragsleder. Deanne har lang erfaring som revisor, i tillegg til erfaring som økonomisjef i FK Haugesund og økonomileder for Lufthavndrift AS. Hun er statsautorisert revisor og har bachelor i regnskap og revisjon fra Universitetet i Stavanger.

Kommunerevisoren utgis av:

Norges Kommunerevisor-
forbund (NKRF)
Postboks 1417 Vika,
0115 Oslo
Tlf.: 23 23 97 00

E-post: post@nkrf.no

www.nkrf.no
[www.twitter.com/nkrf](https://twitter.com/nkrf)
[www.twitter.com/kommunerevisor1](https://twitter.com/kommunerevisor1)
www.facebook.com/NKRF.no

Bankkontonr.: 1450.12.70424
Org.nr.: 975 450 694 MVA

Ansvarlig redaktør:

Styreleder Per Olav Nilsen

Kommunerevisoren kommer ut seks ganger i året: 4.1., 1.3., 2.5., 1.7., 1.9. og 1.11. Frist for innsending av stoff til NKRF er som hovedregel den 5. i måneden forut for utgivelse.

Abonnementspris:
Kr 425 pr. år

Forsidebilde:
Vanilla Bear Films/Unsplash

Annonsepriser:

1/1-side bakside kr 5 800
1/1-side andre sider kr 5 300
3/4-side kr 4 700
1/2-side kr 4 100
1/4-side kr 3 000
1/8-side kr 1 800
Prisene er ekskl. mva.
Rabatt vurderes ved flere innrykk.
Andre annonseformat etter forhandlinger.

Opplag: 1600
ISSN 0800-644X

Foto som ikke er merket med rettighetshavere eies av NKRF.

Skann QR-koden og få Kommune-revisoren direkte på smarttelefon eller nettbrett.

Grafisk design og trykk:
Merkur Grafisk AS

Returadresse:
Norges Kommunerevisorforbund
Postboks 1417 Vika
0115 Oslo

For mer info,
program og
påmelding, se
[NKRF.no/kurs](https://nkrf.no/kurs)

NKRFS

Kontrollutvalgskonferanse

21-22 april 2021

Velkommen til digital konferanse!

2021

— på vakt for
fellesskapets
verdier

#ku21nkrf

Norges Kommunerevisorforbund

www.nkrf.no | post@nkrf.no

